קט: המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא

ו)וספר מתא כמותרין ועומדין. פי' בקונטרס משום דשנשתא כיון דעל על לכך מסיב פסידא דלא הדר וליתא דרבא גופיה אית ליה נפ' לא יחפוד (ב"ב דף כא. ושם) דשנשתא ממילא נפקא אלא להכי קרי ליה הכא פסידא דלא הדר לפי שנאותה שעה שנימדו שיבושים נתבטל לו לימוד של אמת ז):

(לעיל) **מסלקינן** להו בלא שבחא ולאו מילתא **היא.** פי' ריב"ן שלא אמר דבר זה מעולם אלא להפחידו אמר כן ותימה דאם לא אמר מעולם למה הזכיר כל כך אמוראים רב הונא ואיתימא רב יהודה ואיתימא רב' ור"ל דרב יוסף לא הזכיר אלא אחד מהם ובני בית המדרש נסתפקו בין אלו איזה מהן הזכיר: **רבא אמר** קרנא הוי. וא"ת והא קופא סבא פלגא ודוחק לומר דפליג רבא אדרב מניומי ור"ל דקופא סבא פלגא משום דשתלא שקיל אפילו בגוף הקרקע פלגא וכי מסתלק אלא זמניה הוא דשקיל ריבעא משום דעליו לשלם אפילו מה שהבעל יצטרך ליתן לאדם שישמור אלקו שהיה מוטל על השתלא לשמור וכן שטפה נהרא ריבעא דאדעתא דהכי נחית שאם יסתלק אלא זימניה בחיה עניו שיסתלק שלא יקח אלא ריבעא וכקופא סבא שאין עוד מה לשמור שקיל פלגא אבל הכא המלוה אין לו בגוף אלא בפירות:

מה נקצץ בזמנו. דאין דרך לקצוץ שלא בזמנו והכפסיל פירות ועוד דאמרינן בפרק לא יחפור (ב"ב דף כו.) האי דיקלא דטעון קבא אסור למיקליה ואית דגרסי איפכא יבש בזמנו ואין נראה לר"י: **לא** מה יבש שלא בזמנו. יבש משמע שלא בזמנו מדלא קתני הזקין ואע"ג דהזקין נמי משמע שלא בזמנו כדאמרינן בסמוך אימא והזקינו הזקינו משמע בין בזמנו בין שלא בזמנו אבל יבש לא משמע אלא שלא בזמנו: **אף** נקצץ שלא בזמנו. וא"ת ואמאי איצטריך למימר אף נקצץ שלא בזמנו והא מעיקרא לא פריך אלא מיבש דהוה דומיא דנקצץ אבל מנקצץ בזמנו לא פריך משום דאיכא למימר דנקצץ בזמנו הייט לאחר שיבש שלא בזמנו והשתא דשני ליה מיבש תו לא קשיא ליה לאביי וי"ל דמעיקרא נמי קשיא ליה מנקצץ דנקצץ משמע שמתא אחר שיבש בזמנו כמו שדרכו והא דקאמר מה נקצץ בזמנו אף יבש בזמנו משום שרוצה להקשות משביהם אי נמי לא איצטריך אלא לאפוקי דלא נידוק איפכא נקצץ דומיא דיבש כדמשני בתר הכי:

נפלו לה זיתים זקנים ישברו וילקח בהן קרקע ובעל אוכל פירות. אבל לא יקצוץ עצים אלמא קרנא הוי וקשה לאביי דאמר עצים פרי הוי במקום שאין פרי אחר ותימה דמאי פריך דהתם ע"כ מיירי שעושין קצת פירות מדפליג התם יא)רבי יהודה ואמר לא תמכור מפני שבא בית אביה ומוקי ליה התם בשדה שאינה שלה ואי ליכא פירות כלל מה שבא בית אביה יש הלא בעל השדה לא יניחם לעמוד שם יותר אחר שנתייבשו והבעל יקוץ אותם לעצים וכן משמע נמי מעיקרא דבעי לאוקמי פלוגתייהו בנפלו לה זיתים בשדה שלה ופליגי אבל בשדה שאינה שלה דברי הכל יתכרם ופריך והא עבדים ושפחות זקנים דהוי כנפלו בשדה שאינה שלה ופליגי והנהו עבדים ושפחות ע"כ כשעושין

מסכן לו כרם במשכנתא דקורא ג"ג בנכייתא: **וקש.** הזקין וזמנו שהיה ראוי לכך: **פירא הוי.** עצים שבו ויטלם המלוה: **יבש האילן.** במשכנתא קאי: **מה נקצץ בזמנו.** שאין אדם קוצץ אילן שעושה פירות אלא בזמנו שחדל לו מעשות פרי: **בלא זמנו.** ומודה אביי בלא זמנו שחדל לעשות פרי דכיון דלאו אורחיה לאו פירא הוא ולאו אדעתא דהכי נחת: **נפלו לה.** לאשה. משניסת מת אביה ונפלו לה בירושה: ימכרו

ז)ל אלא פלגא בשבחא קאמינא. כדרך שאר שתלים שאינן מסתלקין: **השתא קבעי למיתב מנתא לאריסא.** כלומר כיון דמיסתלק לו בלא זמנו אמאי שקיל פלגא בשבחא עד האידנא הוה שקיל בעל הבית פלגא בפירות וזה היה עושה בה כל עבודתו כמשפט אריסין השתא קבעי למיתב מנתא לאריסא עכשיו זה יטול כל המגיע לו וילך ועל בעל הבית ליטול עבודת הכרם ויצטרך לתתה לאריסא ודרך אריס שיזרע לכרם נטוע ליטול שלש בפירות נמצא בעל הבית מפסיד שלש ממתליתו בכל שנה: **ריבעא דשבחא.** לקמן מפרש ומחזיל: **סבר רב אשי למימר ריבעא.** דאדי תילתי המגיעין לבעל הבית משתוליא השלש שיצטרך ליתן לאריס שיורד לה דהוא דנקא בכל שבח הכרם כגון אם השבח ששה דינרים יוצא מהן שלש שעתיד ליתן לאריס נותרו ד' דינרין מהן יטול השתל דינר והיינו ריבעא דאדי למטה לבעל הבית דהוא דנקא דשבחא כולה: **דנקא.** שתות: **דאמר רב מניומי כאחרא דשקיל שתלא פלגא.** בפירות ועושה עבודה לעולם: **ואריסא תילתא.** אריס היורד לתוך הכרם גמורה ועובדה נוטל שלש בפירות: **האי שתלא דבעי איסתלוקי.** שיימינן ליה כי היכי דלא נפסיד בעל הבית כלומר מעיינין במילתא למיתב ליה כי היכי דלא נמטייה פסידא לבעל הבית בסילוק של זה: **אי אמרת כשלמא דנקא.** שקיל שתלא שפיר דכי הדר שקיל אריסיה תילתא הרי ג' דינרין בין שניהן פש ליה פלגא דבעל הבית כדהוה שקיל עד השתא: **אלא אי אמרת ריבעא ממש.** דינר ואלי והאריס יטול שלש שהן ב' דינרין: **פסידא לבעה"ב.** אלי דינר ממתליתו: **ולימא ליה.** שתלא אנת מנתא דידך הב ליה לאריסא שיטרח בו האלי שלך שהיה מוטל עלי לעשות ואתה אוכל פירות הב ליה לאריסא ועלי לנכות ממלקי כפי המגיע לו והיינו ריבעא ממש דינר ואלי כילד טול אתה שלשה דינרי הכרם לחלקך מהן תתן השלש לאריס נמצאת אוכל כל השנה אלי פירות הכרם בלא יציאה: **מנתא דידי מאי דבעינא עבידנא ביה.** אני אמכור לאחרים הרביע המגיע לידי ולא שייך גבאי למיתן מנתא לאריסא דהא מזבינא ומסתלקנא הקונה ירד ויעשה ויאכל ואם נאת לקנותו הרי אין עלי לעשות לך ותאכל את פירותי בחנם אם תתנהו לאדם ליסקול מיניה ויבא שוב אלי דינר והדינר ישאר לך והיינו תרי תילתי שהרי עכשיו אתה קונה ממני. ולעולם ריבעא ממש קאמר רב פפא יב)(ואין בעל הבית מפסיד כלום שעד עתה היה אוכל אלי הפירות ומעתה אוכל ב' שלישים דהיינו ד' דינרים): **כי מטית לשחיטת קדשים.** הכרתי בך שאתה חדוד ויודע להעמיק ולהקשות וכי מטית למסכת זבחים שהיא עמוקה מא אקשי לי ואתן לב לתרץ לפי שאלתך. ויש אומרים דחויי מדמיה ולא היא דעל כרחיך קבולי קינלה חדא דקושיא מעלית היא ועוד מדקאמר קסבר רב אשי למימר מכלל דמסקנא לאו הכי הוא: **קופא סבא פלגא.** נפן שהזקינה בכרם הרי הוא כשאר זמורות שמולקין בהם ונוטל בה שתלא פלגא כשאר פירות דכיון דאורחה בהכי אדעתא דהכי נחת: **שטפה נהר.** ובאו לתלק העצים הוה ליה כי שתלא דמיסתלק בלא זמניה ושקיל ריבעא. שטפה נהרא פעמים שעוקרין לגמרי ופעמים ששוטף את הקרקע ומכחישו ואין ראוי לצמוח בו כלום עד זמן מרובה: **ההוא גברא דמשכין פרדיסא לחבריה.**

עין משפט נר מצוה

צ א ב מיי' פ"י מהל' שכירות הלכה ו טור ש"ע ת"מ סי' של סעיף ב: **צא** ג ד טוש"ע שם סעיף ד:

צב ה ו מיי' פ"ז מהל' שכירות הלכה ה (רב אלפס כתן ועוד נפ"ו דף קיג.):

צג ז מיי' פכ"ב מהל' גזילה הלכה כג ומור מפירושו שם פסק כתנא קמא סמב עסין מת טוש"ע אה"ע סי' פה סעיף יד:

מוסף רש"י

וספר מתא. המספר את אנשי העיר בתפסורת (לעיל עז.) לו לגנב (ב"ב כא.). כמותרין ועומדין דמי. שלא יקנלו ואם קלקלו מסלק לחי בלא אחריותא, אע"פ שלא התרו בו קודם לכן (שם). כל פסידא דלא הדר. כגון אלו, שמשנתנלה הבהמה או הרג המקיז והבוחש כתב ספר תורה בטעות (שם). דמשכיר פרדיסא. כרם, לחבריה לעשר שנין. שיתבלנה עשר שנים ותחזור לבעליה בלא תעות, דסתם ליה בתבלם שנים אילן תיפוק ליה דין בלא כסף (בחובות צה.). יבש האילן או נקצץ. מי שמיסכן אילן לחבירו כי הני משכנתא דקורא דכתבי במשלם שניים אילן תיפוק ליה דלא בלא כסף, שניהם אסורים בו. לנקוב עצים ולפרוץ, דאי שריף ליה ליה כלום קרנא דמלוה ואי שריף ליה מלוה מלא קרנא דלוה (לעיל עט.).

מסורת הש"ס

א) [עי' פרש"י ותוס' ב"ב כח.]. **ב)** כתובות לה.]. **ג)** לעיל עט., **ד)** כתובות עט.]. **ה)** ר"ת מ"ז ועי' רש"ל ות"ת. **ו)** [מקרי דרבקי כמותרין ועומדין לל"ן]. **ז)** [וש"ע תוס' ב"ב כח. ד"ה נספר מתא]. **ח)** ס"ל רשב"ג.

הגהות הב"ח

(א) גמ' שתלא דבעי לאיסתלוקא:

גליון הש"ס

גמ' **נזא** א"ר סניומי. בשיטה מקובצת כ' בשם הרא"ש אע"פ שלא חידש בה דבר קאמר נופא (מהוס דבעי מימר) [מימר אחריתי דרב מינומוני] כה וכה"ג אימא בהנחל קמא דף קי ע"ב: